

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขา
ที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
จังหวัดเชียงราย^๑

Buddhist Ethical Behavior of Hill tribe Thai Novices Studying in Buddhist
Secondary Schools Division of General Education, Chiang Rai Province

ดร.ฤทธิชัย แกมมาก

อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

พระครูวิมลศิลปกิจ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาต่างประเทศ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

บทคัดย่อ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขา ที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดเชียงราย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างสามเณรชาวไทยภูเขา ที่ศึกษาอยู่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงราย มัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑๒๘ รูป ผลการวิจัยพบว่า

สามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาอยู่โรงเรียนพระปริยัติธรรม ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง ๑๕ - ๑๖ ปี มีชาติพันธุ์เป็นม้งและอาข่า ผู้ควบคุมดูแลเป็นเจ้าอาวาส ได้รับความอุปถัมภ์เป็นเจ้าอาวาส ผลการเรียนรวม (ปีที่ผ่านมา) อยู่ระหว่าง ๒.๐๐ - ๒.๔๙ และผู้ปกครองมีอาชีพเป็นเกษตรกร

---

^๑ บทความจากการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขา ที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ทูลสนับสนุนวิจัยจาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สามเณรชาวไทยภูเขามิระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามิระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีมีค่าสูงสุด ด้านความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา สามเณรชาวไทยภูเขามีความเชื่อมั่นว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้ลัทธิธรรมจริง รู้สึกซาบซึ้งถึงพระปัญญาธิคุณของพระพุทธเจ้าที่ว่าเป็นเลิศกว่าใครในโลกและมีความมั่นใจว่าหลักธรรมของพระพุทธเจ้าสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ด้านความกตัญญูกตเวที ระลึกถึงทุกคนที่มีบุญคุณตลอดไป ให้ความเคารพและเชื่อฟังต่อผู้ปกครองและช่วยเหลืองานที่ผู้ปกครองมอบหมายด้วยความเต็มใจ ด้านความเมตตากรุณา มีความปรารถนาดีต่อผู้ปกครองและเพื่อนนักเรียน มีความเอื้ออารีต่อญาติพี่น้องและมีความยินดีที่ได้แบ่งปันสิ่งของหรืออาหารให้เพื่อนด้านความรับผิดชอบ รู้สึกชื่นชมเมื่อเห็นเพื่อนเก็บขยะจากพื้นไปใส่ถังขยะ เมื่อเห็นเพื่อนทำความดีจะรู้สึกชื่นชมเพื่อนและจะพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จแม้ว่างานนั้นจะยากเพียงใดและด้านความซื่อสัตย์ เมื่อเก็บของผู้อื่นได้ จะส่งคืนเจ้าของ มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ของตน และมีความละเอียดเกรงกลัวต่อการทำผิด

สามเณรชาวไทยภูเขามิอายุที่ต่างกันและมีผู้อุปถัมภ์ที่ต่างกันมีผลทำให้มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน แต่การมีชาติพันธุ์ที่ต่างกันและมีผู้ควบคุมดูแลที่ต่างกันไม่มีผลทำให้มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

Abstract

The study of Buddhist Ethical Behavior of Hill tribe Thai Novices Studying in Buddhist Secondary Schools Division of General Education, Chiang Rai Province. The study was made on a target group of ๑๒๘ hill tribe Thai novices who study at the Buddhist Junior High School (Matthayomsuksa ๓), Department of Education, Chiang Rai Province.

The results of the study showed that most of the students are between fifteen and sixteen years old, they are Hmong and Akha, and their parents are farmers. They received the patronage of the abbot, who also supervised and took care of them. The results of the study further showed that in the past year the educational performance of the novices ranged between ๒.๐๐ - ๒.๔๙ (General Point Average).

Buddhism has had a large effect on the ethical behavior of the Hill tribe novices, in many aspects. The most noticeable aspect of the student's behavior resulting from Buddhism is the understanding and practicing of gratitude.

Through their faith in Buddhism, the novices have come to believe that the Buddha truly attained enlightenment. They have appreciated the wisdom of the Buddha and the degree of excellence he achieved, which is greater than anyone else in the world.

They believe the principles of the Buddha can be applied usefully in our daily lives. They always remember all the people who are grateful to them and they show respect and obedience to their parents. They help them in everything and do assigned tasks willingly.

They follow the Buddhist principle of benevolence, which they bestow on their parents and their friends. They have magnanimity towards their relatives and are willing to share their gifts and food with their friends.

They also have a sense of responsibility. They appreciate when they see anyone pick up garbage from the ground and put it in the bins and they appreciate it when they see their friends do good things.

They try to finish work assigned to them even if the work is difficult. They have a sense of integrity, for example when they borrow things, they always return them their owners.

They are responsible in their duties and they are afraid to make mistakes and feel ashamed if they do so.

They have appreciated the wisdom of the Buddha, who is more excellent than anyone else in the world and they are convinced that the Buddha's teachings can be applied to everyday life.

Their different ages and different patrons have resulted in differences in their ethical behavior resulting from experience of Buddhism. However, their ethnic and controller have different do not resulted in their ethical behavior on Buddhism.

๑. บทนำ

ภาคเหนือตอนบนประกอบด้วยจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ มีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม เช่น กะเหรี่ยง ม้ง เย้า มูเซอ ละว้า เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหลายเหล่านี้น้อยู่อาร่วมกันอย่างผาสุก ชาวไทยภูเขาเหล่านี้เป็นกลุ่มชนหรือกลุ่มชนชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์ทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเอง^๒ โดยมีการสืบทอดต่อ ๆ กันมาเป็นเวลาช้านาน สังคมชาวไทยภูเขาเป็นสังคมที่แยกตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยวจากสังคมไทยพื้นราบ ทั้งนี้เพราะชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่อาศัยอยู่กระจัดกระจายอยู่ตามเทือกเขาต่าง ๆ ในระดับความสูงที่แตกต่างกันไประหว่าง ๒,๐๐๐ ถึงกว่า ๕,๐๐๐ ฟุตจากระดับน้ำทะเล^๓ เส้นทางคมนาคมไม่สะดวกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝน หมู่บ้านชาวไทยภูเขาหลายแห่งจะไม่สามารถติดต่อกับโลกภายนอกได้ โดยเฉพาะพื้นที่ในภาคเหนือ จะมีลักษณะภูมิประเทศแตกต่างไปจากภาคอื่นๆ มีภูเขาสูงสลับกับหุบเขาซึ่งเป็นที่ราบแคบ

ดังนั้นการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างชาวไทยภูเขากับชาวไทยในพื้นที่ราบจึงไม่มีความแน่นแฟ้น และใกล้ชิดกันแต่อย่างใด ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เพราะกระแสการพัฒนาประเทศได้แพร่กระจายไปทุกที่ไม่เว้นกระทั่งชุมชนชาวไทยภูเขา เช่น การคมนาคม การศึกษา การค้าขาย การส่งเสริมอาชีพ และสุขภาพอนามัย เป็นต้น

การพัฒนาดังกล่าว โดยเฉพาะด้านการศึกษาทำให้เด็กและเยาวชนชาวไทยภูเขาได้มีโอกาสมากขึ้นในการศึกษา ช่องทางหนึ่งที่เปิดโอกาสกว้างสำหรับเด็กชายชาวไทยภูเขาคือการบวชเป็นสามเณร โดยวัดในพระพุทธศาสนาได้ให้โอกาสเด็กชาวไทยภูเขาบวชเป็นสามเณรได้รับการศึกษา ทำให้ผู้ปกครองได้ส่งบุตรหลานของตนเข้ามาศึกษาภายในวัดมากขึ้น

เด็กชาวไทยภูเขาเหล่านี้เมื่อเข้ามาบวชเรียนเป็นสามเณรในพระพุทธศาสนาแล้วต้องเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกันในวัดซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมใหม่ ที่มีความแตกต่างจากครอบครัวและสังคมเดิมของตนเองที่มีพ่อแม่และญาติพี่น้องคอยดูแลและให้การช่วยเหลือเมื่อประสบกับปัญหาต่าง ๆ การเข้ามาอยู่ร่วมกันในวัดของสามเณรจากเผ่าต่าง ๆ เหล่านี้มีความแตกต่างกันในด้าน

^๒ ขจัดภัย บุษพัฒน์, ชาวเขา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๓๘), หน้า ๑๔.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔.

ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ รวมถึงสังคมที่วัดตั้งอยู่ด้วยการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขได้นั้น ทำให้สามเณร ต้องมีการปรับตัว ซึ่งได้แก่การเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะการเรียนรู้ทางสังคม และวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถอยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่ได้

สามเณรชาวไทยภูเขาเหล่านี้ เมื่อเข้ามาบวชเรียน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เป็นคนดีตามที่สังคมต้องการ พิจารณาจากพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีเหตุผล มีความอดทน มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐาน ๕ ประการ คือ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ การประหยัดและหมั่นออม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์^๔ สามเณรชาวไทยภูเขาเหล่านี้อยู่ในช่วงของเด็กรุ่น ซึ่งวัยรุ่นเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่ง ต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาและจริยธรรม นอกจากนี้จะต้องปรับตัวตามวัยแล้ว สามเณรชาวไทยภูเขาเหล่านี้ยังต้องมีการปรับตัวเองในเรื่องที่อยู่อาศัย ด้านอาหารการกิน การปรับตัวต่อกฎระเบียบข้อบังคับของวัด การปรับตัวทางสังคม ต้องปรับตัวให้เข้ากับอาจารย์ที่โรงเรียน การปรับตัวกับเพื่อนเฝ้าเดียวกันและต่างเฝ้า เมื่อต้องมาพักอยู่ด้วยกัน และการปรับตัวกับเพื่อนนักเรียนจากพื้นราบที่มีสังคม วัฒนธรรม และสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน

ปัจจุบันจังหวัดเชียงราย มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม ๒๑ แห่ง^๕ มีนักเรียนที่เป็นสามเณรจำนวน ๓,๓๓๔ รูป เป็นสามเณรชาวไทยภูเขา จำนวน ๑,๑๑๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓. ๒๔ สามเณรชาวไทยภูเขาเหล่านี้ล้วนได้รับความอนุเคราะห์เลี้ยงดูให้การศึกษาและได้รับความอุปถัมภ์ในด้านต่าง ๆ จากเจ้าอาวาสที่ตนสังกัดอยู่ จากการที่สามเณรชาวไทยภูเขาสส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ทำนา อีกทั้งยังมาจากหลายท้องถิ่น วัฒนธรรมและความคิด เมื่อสามเณรชาวไทยภูเขา มาอยู่พื้นราบทำให้เกิดการเลียนแบบจากวัฒนธรรมสมัยใหม่ ทำให้

^๔ บุญมี แทนแก้ว, **จริยศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. ๒๕๓๙), หน้า ๔๘.

^๕ สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย, **สารสนเทศกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงรายพุทธศักราช ๒๕๕๓**, (อัสสัมชัญ), หน้า ๗- ๘.

สามเณรชาวไทยภูเขา มีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมใหม่ ซึ่งจากปัญหาสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยสิ่งชั่วร้าย สามเณรชาวไทยภูเขา จะมีภาวะเสี่ยงมากขึ้นในระหว่างที่อยู่ทั้งในและนอกรั้วโรงเรียน สถานศึกษาซึ่งมีความใกล้ชิดกับสามเณรชาวไทยภูเขา

ดังนั้น ในฐานะหน่วยงานที่ให้การศึกษาระดับประถมศึกษาและส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ในจังหวัดเชียงราย และคณะผู้วิจัยซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าสามเณรชาวไทยภูเขาที่บวชเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเชียงราย มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างไรและปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของสามเณรชาวไทยภูเขา

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา

๒.๒ เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดเชียงราย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓

๒.๓ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดเชียงราย มัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำแนกตามอายุ ชาติพันธุ์ การควบคุมดูแลและการได้รับความอุปถัมภ์

๓. ผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสามเณรชาวไทยภูเขาที่ศึกษาอยู่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงราย มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓ ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขา ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง ๑๕ – ๑๖ ปี มีชาติพันธุ์เป็นม้งและอาข่า ผู้ควบคุมดูแลเป็นเจ้าของอาวาส และผู้อุปถัมภ์เป็นเจ้าอาวาส ผลการเรียนรวม (ปีที่ผ่านมา) อยู่ระหว่าง ๒.๐๐ – ๒.๔๙ ผู้ปกครองของสามเณรชาวไทยภูเขาอาชีพเป็นเกษตรกร

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของสามเณรชาวไทยภูเขาแต่ละด้าน สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ด้านความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนมีความเชื่อมั่นว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้สัจธรรมจริง นักเรียนรู้สึกซาบซึ้งถึงพระปัญญาธิคุณของพระพุทธเจ้าที่เป็นเลิศกว่าใครในโลกและนักเรียนมีความมั่นใจว่าหลักธรรมของพระพุทธเจ้านำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้ตามลำดับ

ด้านความกตัญญูกตเวทิตะ ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความกตัญญูกตเวทิตะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนระลึกถึงทุกคนที่มีบุญคุณตลอดไปนักเรียนให้ความเคารพและเชื่อฟังต่อผู้ปกครองและนักเรียนช่วยเหลืองานที่ผู้ปกครองมอบหมายด้วยความเต็มใจตามลำดับ

ด้านความเมตตากรุณา ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความเมตตากรุณาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนมีความปรารถนาดีต่อผู้ปกครองและเพื่อนนักเรียนมีความเอื้ออารีต่อญาติพี่น้องและนักเรียนมีความยินดีที่ได้แบ่งปันสิ่งของหรืออาหารให้เพื่อนเสมอตามลำดับ

ด้านความรับผิดชอบ ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนรู้สึกชื่นชมเมื่อเห็นเพื่อนเก็บขยะจากพื้นที่ไปใส่ถังขยะนักเรียนเห็นเพื่อนทำความดีจะรู้สึกชื่นชมเพื่อนและนักเรียนจะพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จแม้ว่างานนั้นจะยากเพียงใดตามลำดับ

ด้านความซื่อสัตย์ ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับมากนักเรียนเก็บของผู้อื่นได้จะส่งคืนเจ้าของและนักเรียนรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตนนักเรียนมีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำผิดตามลำดับ

ด้านความมีวินัยในตนเอง ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่มีความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเมื่อนักเรียนทำผิด นักเรียนจะยอมรับปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียนนักเรียนเก็บและทิ้งขยะลงในถังที่จัดวางไว้ทุกครั้งนักเรียนจะทำงานสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายเสมอและเมื่อนักเรียนเก็บของได้จะเก็บไว้เพื่อให้เจ้าของมารับคืนตามลำดับ

ข้อเสนอแนะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขา ที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงรายทั้ง ๖ ด้าน

ด้านความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส່วนใหญ่มีความศรัทธาในเรื่องพระพุทธศาสนา

ด้านความกตัญญูกตเวทิต่อผู้อื่นและพระอาจารย์

ด้านความเมตตากรุณาผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส່วนใหญ่มีเมตตาต่อผู้อื่นหรือให้ความช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนรู้จักรักและมีเมตตาต่อสัตว์ ไม่ฆ่าสัตว์

ด้านความรับผิดชอบผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส່วนใหญ่มีความรับผิดชอบงานหรือมีความรับผิดชอบในหน้าที่

ด้านความซื่อสัตย์ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส່วนใหญ่มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ แก่ตนเองหรือผู้อื่น

ด้านความมีระเบียบวินัยผลการศึกษาวิจัยพบว่าสามเณรชาวไทยภูเขาส່วนใหญ่มีการทำตามกฎระเบียบของวัดหรือของโรงเรียน

๔. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ได้พบว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาของสามเณรชาวไทยภูเขานั้นมีความสัมพันธ์กับอายุหรือวัยของสามเณรชาวไทยภูเขาเพราะสามเณรชาวไทยภูเขานี้ที่มีอายุน้อยจะมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนายังมีน้อย อีกทั้งการจะนำจริยธรรมนั้นเข้ามาสอดแทรกกับการเรียนการสอนนั้นต้องมีการตั้งใจให้เด็กนั้นคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ จากขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีเดิมและมาสู่การขัดเกลาทางสังคมสงฆ์ ของพุทธศาสนา และกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนเพราะวัยของสามเณรชาวไทยภูเขานั้นมีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นครูอาจารย์ควรอยู่ใกล้ชิดกับสามเณรชาวไทยภูเขามากที่สุดและควรสอดแทรกจริยธรรมในด้านต่าง ๆ แก่สามเณรชาวไทยภูเขาเพื่อที่จะนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติและเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. **ศีลธรรมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๑.

_____. **คู่มือการศึกษาจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ตอนที่ ๒**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. **ชาวเขา**. กรุงเทพมหานคร: แพร์พิทยา, ๒๕๓๘.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. **คู่มือการปลูกฝังค่านิยม**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์กราฟิโกอาร์ต, ๒๕๒๖ .

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **งานวิจัยและวรรณกรรมทางพระพุทธ
ศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

โครงการพิพิธภัณฑวัตถุวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. **ไทใหญ่ ความเป็น
ใหญ่ในชาติพันธุ์**. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑.

บุญมี แทนแก้ว. **จริยศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. ปรินต์ติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๙.

บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และ กิตติพงษ์ วงศ์สุนทร. **วิกฤตศรัทธาในทางพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพ
มหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๓๙

สมบูรณ์ ศายยาชีวิน. **จริยธรรม พัฒนาการและการวัด**. เชียงใหม่: เอกสารประกอบการสอน
ภาควิชาส่งเสริมการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๒.

สามัญศึกษา, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. **ชุดการสอนการปลูกฝังและการสร้างค่านิยม
พื้นฐานเรื่องความรับผิดชอบ**. กรุงเทพมหานคร: จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๒๖.

อมรา พงศาพิชญ์. **วัฒนธรรม ศาสนา ชาติพันธุ์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

Jack Braeden Arbuthnot and David Faust. สูดใจ บุญอารย์ แพล. **การฝึกเหตุผลเชิง
จริยธรรม: ทฤษฎีและการปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ,
๒๕๔๑.